

NÉPÜNK

IRÁSKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:

ORADEA
Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telephon: 440

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő Felelős szerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 260 Lei, K ü l f ö l d ö n : 4-2 Dollár, Kc. 120-80, P. 25-15, S. 30-20, Dinár 200-150.

Kapuinknál a veszedelem

A románial zsidóságnak sohasem volt szabad abban a hitben ringatózni, mintha itt az antiszemita veszedelem nem volna állandó. Néha sikerült ugyan egyes kormányzatnak ideig-óráig letompítani virulens állapotát, de nagyjából, mindég fejünk felett villog a Damokles kardja. Egy szóval: nem voltunk sohasem nagyon elkényeztetve és messzire vezetve, ha ezúttal kronológikus sorrendben felsorolnánk az országban csak a legutóbbi 14 esztendőben fellobbanó antiszemita megnyilvánulásokat.

Most mégis, sokkaltta súlyosabbnak látjuk a helyzetet, semhogy hallgathatnánk. Mert míg az elmúlt időkben, a kormányok, — porhintés céljából ugyan — de legalább kifelé, mindég antiszemizmust elítélő nyilatkozatokat tettek, addig a Vaida-Voevod-kormány, kimondottan az állam erejével asszisztál ahhoz, hogy nyugtalanítsa a közvéleményt. Pedig a külpolitikai konstelláció azt követelné, hogy minden erő és energiát, a kimondottan konstruktív építőmunkára koncentrálják és az ezerféle veszedelemmel szemben az országot, egy minden tekintetben komolyan dolgozó és a demokrácia jegyében összefogó kormányzat képviselje. A terményárak katasztrofális esése és nehézségekben ütköző értékesítése, a kontingenciák komplikált m. volta, az autarkia-értelmezés törekvése, a transzportorium káros hatásai, mind azt követelnék, hogy minden erő arra fogjon össze, hogy ennek a zárt gazdasági jogrendszernek minden energiája, a gazdasági építés szolgálatában álljon. A nemzeti parasztpárt-kormányzatnak jól kell tudnia, hogy minden belső nyugaltság, legyen az jobb, vagy baloldali, csak az ország hírnevének árt és ha Berlinben talán tapsolnak is néhány komisz csny hallgatóra, annál inkább berzenkednek ellene Páris és London mértékadó körei és a demokráciában még mindég hívó közvéleménye.

Minek kell hát az ezernyi bajt azzal tetéznünk, hogy a kormány minden lehetőt elkövet, hogy aláírással és elősegítse azokat a földalatti erőket, amelyek épen úgy az ország romlásán dolgoznak, hazafias jelszavak alatt, mint maga a bolsevizmus. Az ország zsidó közvéleménye riadtan és dermedt bámulattal látja, hogy nap, mint nap, újabb hírek érkeznek az ország minden részéből, mely nyugtalansággal kell eltöltsön minden egyes zsidót. Ugy is, mint lojalis állampolgárt, aki nem akar egyedül, mint dolgozni és nyugodt atmoszférában élni, ugyis, mint annak az egymillió főnyi romániai zsidóságnak tagját, aki attól fél, hogy ez a túl sok hatóságtal asszisztencia, lovat ad az agitátorok alá, mely azután olyan mélység szélére viszi az ország politikáját, ahonnan nehéz visszarántani, arra az egyenes útra, mely egyesegyedül vezethet az igazt boldogulás felé.

Nekünk nem kell a Manchester Guardian véstjelző cikke, amelyben arról ír, hogy az antiszemita hangulat folyton katasztrofálisabb Romániában. Bár, talán mesz-

sziről még jobban látni bizonyos dolgokat, mint közelről. Nekünk — sojnos — ennek dacára nem kell londoni lapokból olvasni, hogy itt mi történik. Jól látjuk, sőt érezzük is már, hogy mi folyik itt a föld alatt. Miképpen aknázzák mélyebbre, a közhangulat talaját, hogy kellő pillanatban úgy robbanjon a Rend bástyája, hogy ottól megremegjen majd fél Európa. A németek által kezdeményezett és kiterjesztett munka, Cuzák jóvoltából, naponta erősödik nálunk intenzitásában. Ölelkeznek a százasok, a legszélsőbb nacionalista elemekkel. Paroljuk őrülten a zsidó! De ez még csak a fél veszedelem. Az elszomorító és hihetetlenül hangzó az, hogy Vaida Sándor-kormány asszisztál ehhez a pokoli játékhoz. Ahol ifj. Cuzá megjelenik, ott prefektusok adják oda autókat, hogy „inspicálja” a megyéket. Hát ki az a Cuzá, hogy ilyen tekintélye van? Hát az ország nyugalma semmi? Egy milliónyi dolgozó, konstruktív zsidó állampolgár átmatlan éjszakái nem érnek annyit, mint Cuzá ur körútjának sikere?

Mint a zsidó nép élet-halál küzdelmének első sorokban álló kisdud őrsége, nem vaklármát akarunk inscenálni a zsidó br-kekben és nem riasztó rakétákkal lövöldözni a mindenható kormány ellen: csak lelkiismeretünk szavát követjük, amikor azt kiált-

juk a kormány felé: — Ne játszon a tűzzel! Ne dédelgessen a kigyót kebelén, mert a kigyó azt is megmarja, aki barátkozik vele!

Nyugalmat akar Románia népe! Nyugalmat áhit a zsidóság is! Nekünk nem kell hitlerizmus, semmiféle nemzeti tógába öltöztetve. Nekünk munka kell és nyugalom után vágyódunk. És kérjük a kormánytól, hogy ne fraternizáljon az antiszemita nemzeti szociálizmussal. Ne legyen gyenge és rosszul felfogott érdekből, ne dobja oda a zsidóságot, Prügelnabéknak, a gyűlölködők seregének. Ha nem elég erős a kormány ahhoz, hogy enélkül is megtartsa pozícióját, akkor menjen helyéről! Dolgozzon a kormány az ország javáért és ne segítsen az aknák elhelyezésénél, mert nem tudja, hogy egy esetleges kirobbanás, nem-e elsősorban őt fogja elkergetni helyéről. Zsidónak és nemzsidónak, egyformán rendre és nyugalomra van szüksége. A román parasztnak több kenyér kell és ennek elérése nem a zsidóság testén keresztül vezet. Ne igyekezzenek levezetni az elégtelenséget — régi recept szerint — a zsidóság tönkretiporításán. Alkossanak és ne romboljanak! Akkor nem kondítja meg sem a külföldi, sem a belföldi sajtó a vészharangot, hanem segíteni fog, az építő munka minél szélesebb téletén: Románia boldogulása érdekében!

A cionista világkongresszus jelentősége és ünnepélyes lefolyása

A világ minden részében egygyé dobant zsidó milliók szíve, amikor megszólalt a prágai Repräsentationshaus-ba a megnyitást jelző gongütés és megnyitá a XVIII cionista világkongresszus. Sorsdöntő napokat él át a világ zsidósága és amikor legjobbjai összeültek Prágában, hogy az üllő és kalapács között vonagló zsidó néptest jövő sorsa felett és a jobb jövő utjának megkönnyítését egyengesse, akkor el kell némuljon közöttünk a visszavonás és gyűlölet zaja.

A németországi zsidóság tragikus sorsának vigasztalására ül meg a zsidó milliók szívére. És ez adja meg szomorú alaptónusát a kongresszus hangulatának is. Prága: ez az ősi város, melynek nagy zsidó történelmi múltja van, mementóként jelzi, hogy van a történelem folyamán feltámadás. Ma ott, ahol egykor a gyűlölet parazslott, békésen dolgozhatnak a világ minden részéből összegyűlt delegátusok. Mi zsidók, nagyon öregek vagyunk és örökké fiatalok. Nekünk van időnk várni. Mert ha tegnapunk szomorú is volt, ha holnapunk vigasztalan, de a történelem homokóráján leperreg néhány újabb szem és hol van Hitler és a szomorú német jelen, amikor mi egy boldog új hazában éljük majd népi életünket.

Most rájött a világ zsidósága arra az igazságra tengernyi szenvedések árán, hogy a cionizmus nem egy „ötlet” és nem néhány ember „fantazmagóriája.” Történelmi küldetés volt a Herzl és azoké, akik nyomdokain haladnak. A zsidó Palesztina felépítése történelmi szükségesség, amelyen ma már vitatkozni sem nem lehet, sem nem szabad.

Súlyosan nehéz az út, mely a zsidó államiság felé vezet. Sok könnyel és még több fá-

radsággal lesz kikövezve az az út, mely a boldog Cion felé vezet. De a mostani kongresszus, a maga méltóságtelességével, rezolúcióival, utmutatásaival, mértéköket jelentenek a zsidó nép szenvedésteli vándorútján. Azon az uton, melyen eddig csak kilitástalan semmisségbe vesző ködök voltak, míg ma már, egy világító fénylő pont áll előttünk: Palesztina.

Sokolow nagyszerű politikai éleslátása és a német problémáról vallott diplomatikus nyilatkozata, a rezolúciók, a referátumok, mindmind azt jelentik, hogy az egy millió sékelfizetős nevében összegyűlt zsidó parlament nagy feladata magaslatán állt és helyes utmutatást nyújtott arról, hogy mi legyen a zsidó nép jövő utja.

Ha felfogásunknak sok-sok adottság nem mindenben felel meg, annak nem a cionizmus, hanem az emberek az okai. Ezek kritizálásának joga pedig a mizrachisták és az összes konstruktív cionisták legfőbb feladata. Lesz még módunk és alkalmunk, hogy hibáinkra is rámutassunk, csak azért, hogy ezzel az önkritikával is az Ut végcélja felé egyengessük lépteinket.

Prága. Augusztus 21 én nyit meg ünnepélyes keretek között 396 delegátus és 6 ezer vendég jelenlétében a XVIII cionista világkongresszus. Dr. Franc Kahn kongresszusi titkár szokásos három kelenpác-útése után zugó tapsok közben vonul be Sokolow vezetésével a cionista szervezet executívája.

Sokolow megnyitó beszéde során angolul, franciául és héberül beszél és szavaival megrázóan ecseteli a világ, de különösen a német zsidóság helyzetét és megszabja a kongresszus történelmi céljait.

Szörme áruk legjutányosabban Leichner szörmeáruházban, Uri-u. 4. Telefon 773

A kongresszus elnökségi kérdésének kapcsán a baloldal követeli, hogy a revizionistákat zárják ki az elnökségből, amely ellen a Mizrahi, a klál cionisták élénken tiltakoznak. A baloldalnak azonban ennek dacára 2 szavazattöbbséggel sikerült tervét keresztülvinni, hogy a hatlagu elnökségben 3 munkaspárti kerüljön be. A kongresszus elnöke Leo Motzkin dr lett.

A kongresszus már az első napokban ünnepléses keretek között áldozott Arlosoroff emlékének, akinek helye fekete gyászszalaggal volt bevonva és üresen állott.

Az első napok az üdvözlésekkel és a szervezeti, valamint politikai referátumokkal telt el. A klál cionisták követelték, hogy a Jewish Agency adjon fel a cionisták és nemcionisták között az

egyenlő arányú jellegét. A javaslatához a baloldal is hozzájárult. A bevándorlás kérdésében a hisztadruth a chalucbevándorlások mellett foglalt állást, míg a Mizrahi elsősorban a kis és középpolgárság bevándorlását forszírozta. Az első napokban nagy szabású referátumot tartottak Adolf Böhm (Bécs), prof. Brodetsky, E. Neumann, Lébb Joffe, M. Usischkin, Berl Locker, A Ruppin, Ben Gurion és Rav Meir Berlin, Érdekes megemlíteni, hogy Weizmann, a cionista szervezet volt elnöke, nem jelent meg a kongresszuson.

A kongresszus eddigi ülései általában a nemzet-orzsági zsidóság üldözése elleni tiltakozás jegyében zajlott le. Legközelebbi számainkban még visszatérünk a kongresszus határozatainak méltatására.

A nagyváradai neolog hitközségben nem kell a héber nyelv

Motto: Vagy én — vagy a héber nyelv.

Ismeretes az a beadvány az erdélyi zsidó közönség előtt, amelyet Dr Bárdos Imre, a nagyváradai Keren Hajjesod elnöke nyújtott be a két nagyváradai hitközséghez, a héber nyelv intenzívebb tanítása és földműves iskola megnyitása érdekében. A részletes és logikus érvekkel bőven felszerelt beadvánnyal foglalkozott a nagyváradai neolog hitközség képviselőtestülete és elutasította.

Elutasította, anno 1933-ban, amikor az egész világ „revizó” alá vette álláspontját, és akik még tegnap pereat-ot kiállítottak a zsidó Palesztina felé, azok is megjuhászodva ismerik be, hogy tévedtek.

Tévedett az egész világ és van olyan okos, hogy ezt belássa. Ellenben: van még az asszimiláns békebeli, kissé már anachronisztikusan ható végvára a cionistaellenes felfogásnak; és ez Nagyvárad. A nagyváradai neolog hitközség az, melynek fényes tanujelét adta, ezzel a gyűléssel.

Érdekes erről írni, mert minden tiszteletünk Dr Kecskeméti Lipót főrabbi urnak, de ezért mégis össze kell csapjuk kezünket, amikor halljuk, hogy minden parlamentárizmusa ellenére, a gyűlésen mindegyiket szót kért a főrabbi ur és ezt mondta:

— „Vagy én, vagy a héber nyelv. Más választás nincs. Vagy én megyek innen, vagy a héber nyelv jön. Mi ketten nem férünk meg együtt...” És most jön a clouja a dolognak: „... mert ez a mi iskolánk nem héber iskola, hanem zsidó”. Kacagjunk, hahótázzunk, amikor arra kell gondolnunk, hogy a váradai zsidó lyceum zsidó iskola.

Dr Konrád Béla elnök pedig a főrabbi ur enunciaciója után, csatlakozik a főrabbi ur mondásához. Fűszerezte még egy anekdotával (héber nyelvet anekdotával intézi el dr Konrád ur!) és azt mondta, hogy azért az 5%-ért, amelyik kimegy Palesztinába, nem érdemes teletönni a nebulók fejét a héberrel. Dr Fehér Márton „deliriosus” magyarságáról nem érdemes írni. Ő egyenesen azzal a váddal állott elő, hogy a héber nyelv követelése a Hitler malmára hajtja a vizet. Dr Faragó Viktor, azt mondta, hogy az ő héber nyelvet talán mégis illenék jobban favorizálni.

Dr Bárdos Imre megindokolta javaslatát. Elmondotta, hogy nemcsak egyszerű munkások, hanem intellektuelek is csoportosan sietnek existenciát teremteni Palesztinába. Eklatáns példa erre az a számos nagyváradai neolog szülők gyermeke, akik kimentek, vagy most készülnek kimenni az egyedüli helyre, ahol még lehetőségeik vannak, hogy élhessenek. Rezignáltan fejezi be felszólalását, melyet azzal az óhajjal végez be, vajha ne kelljen ismét távoznia erről a helyről, azzal a fájdalommal, mint legutóbb, amikor szintén az épülő Palesztináról volt szó...

Adler Jenő szólalt fel és leszögezte, hogy a főrabbi ur és az elnök ur előzetes állásfoglalásával valósággal belefojtotta a

szót mindazokba, akik más véleményen voltak. Így nem is kéri feltenni szavazásra a kérdést.

Dr Konrád erre bezárja az ülést. A héber nyelvet megölték — gondolta ezeket után az asszimiláns ideológia eme kised csapata. Pedig pirrhusi győzelem volt. Mert ebben a harcban — a héber fog győzni. Akár kiadja a jelszót a főtisztelendő ur, hogy „vagy én, vagy a héber nyelv!” akár nem. A héber nyelv nagyon szívós... évezredek után is virulensen hat. És mi bátrak vagyunk megmondani: hogy ideiglenesen lehet, hogy dr Kecskeméti főrabbi uré a győzelem pálmája: de a végső győzelem, a héberé lesz! Aminthogy a liceum tanári testülete megérezte az idők szavát és a gyűlés előtti értekezleten, egyhangulag lánzsát tört a héber nyelv intenzívebb tanítása mellett.

Még egyet és ezzel végeztünk is: azt mondták, hogy a váradai liceum nem héber, hanem zsidó iskola. Ezt mi tisztelettel tagadásba vesszük. Lehet hogy jó iskola (ez a tanári kar érdeme), de hogy zsidó volna, azt tagadjuk. Miben zsidó? Történelmet, hittant nem tanítanak, teljesen zsidótan szellem uralkodik — legfeljebb csak nevében zsidó. Ez pedig ma már édeskevés. Sőt! Semmi!

A kultuszminiszter megsemmisítette az orth. Központi Irodának a szatmári hitközség ügyében hozott határozatát

Bukarestből jelentik lapzártakor, hogy a kultuszminiszter egy hozzá előterjesztett felelőre megsemmisítette a legutóbbi orth. Központi Iroda országos választmányának a szatmári orth. izr. hitközségre vonatkozólag hozott határozatát. Utasította az Orth. Központi Irodát, hogy a jövőben tartózkodjék a hitközségek adminisztratív ügyeibe való beavatkozástól és főleg ne provokáljon a hitközségek autonóm hatáskörébe tartozó ügyekben döntéseket. Jövőbeni hatáskörét tisztán rituális és vallási kérdésekre korlátozza, mivel a hitközségek más vonatkozású ügyeiben csak békéltetési jogkörre van.

A szatmári orth. hitközség rabbisági kérdésében a kultuszminiszter felhívja Teitelbaum Joel károlyi főrabbit, hogy 10 napon belül okvetlenül foglalja el a szatmári orth. hitközség főrabbi állását. Amennyiben ennek eleget nem tenne, úgy a szatmári orth. izr. hitközségnek teljesen szabadkeze van a főrabbi-állás betöltésénél.

A kultuszminiszter szenzációs döntésének kommentálására legközelebbi számunkban visszatérünk.

Fischer Lipót halálára

Kedves Ernő barátunk, tudod jól, hogy egy ilyen hirtelenül és borzalmas tragikussággal reánk szakadt tragédia nyomán, milyen üres és semmitmondó, egy sablonos kondolálás. Boldogult apád, életével, egyéniségével, ragyogó tehetségével és önzetlen bátor, lelkes szívével nem is kaphat tőlünk, régi bajtársaitól egy-két semmitmondó sorból álló részvényilatkozatot. És Te sem, aki az ő nyomdokain kell haladj...

Fischer Lipót nincs többé közöttünk. Nem is tudjuk elhinni és amikor először ért bennünket a borzalmas hír, azt hittük, megszakad belé a szívünk. Mert ha a kérelhetetlen Sors ragadta volna el tőlünk, úgy, hogy az emberi tudomány nem segíthet, ám belenyugszunk. De így! Ily tragikusan és fájón... ez több annál, amit tragédiákon megedzett szívünk elbir... még visszaemlékszünk — hiszen alig néhány hónapja — miképen állott pódiumon, ott a temesvári konferencián. Hogyan érvelt, buzdított, számokkal és szavakkal, tüzzel és hévvel, a cionista ügy érdekében. Szerelme: a Keren Kajemet. Ideálja: az Új Palesztina. Mit neki reggeig tartó viták, amelyben ő vitte a primet, tizenhárom év óta. És föltötte glóriaként ragyog a legkristályosabb önzetlenség. Neki nem kellett „koved”, sem politikai karrier, csak az Eszme, mely motorikus erőként volt beállítva, élete tengelyébe.

... és most egy revolvergolyó. Hát Ő is? A vasakaratu ember, a csupa tűz és idegember, nem bírta tovább. Pedig ott állott mögötte és mellette az egész erdélyi zsidóság szeretete. Ott állottál melleite Te, kedves Ernő barátunk, munkakészséggel, ott az anyagi élet porondján és az idealizmus árbócánál. Segítettél Neki, az Eszme harcában. Az Eszme rudját segítettél Te is tartani, ahogy egész családotnál tradíció ez...

... és most egy buta revolvergolyó tesz pontot, alig 52 éves korban nagyszerű Apád derékon tört életére. Pedig nem lett volna szabad elmennie. Mennyit kellett volna még itt dolgozni és alkotni. Mi, akik az élet komisz harcában, szintén gondolunk néha a revolvergolyó „oázisára” de azulán megtorpanunk. Mert még itt kell lennünk, ebben a danlei pokolban, ha küzködve is, ha roncsolt idegekkel bár, de teljesíteni kell hivatásunkat.

Ő, nem bírta tovább. Finommivű szíve, felmondta a szolgálatot. Nem szabad lett volna, mint hívó zsidónak. De vége van és most Hozzád szólunk, kedves Ernő barátunk. Vedd kezébe, az elejtett zászlórudat mert hivatott vagy rá. Lobogtasd fenn, ahogy boldogemlékü Apád tette. Hadd mosolyogjon onnan Messziről, ha lát téged, komoly, szorgalmas, tehetséges fiát...

Engedd meg, hogy melegen szorítsuk meg kezét és rebejük el ajkainkkal, azt az imát, amelyet tradíciónk ir elő számunkra: Hamokem jenáchem eszchem beseajch sarée avéle cion, bejeruselajim.

Fischer Lipót nem ment el, mert emléke itt él örökké közöttünk!

Fischer Lipót a Zs. N. Sz. országos nagyintézőbizottságának, a kolozsvári helyi csoportnak és a K. K. L. országos kuratóriumának elnöke az elmúlt hét csütörtökjén tragikus körülmények között vetett véget életének. Fischer Lipótban az erdélyi cionizmus egyik legkiválóbb vezetőjét gyászolja. Egyik legmunkásabb és legodaadóbb harcosa dőlt ki vele az erdélyi cionisták régi veterán iáborának, akik között ő mindig az első sorokban dolgozott az erdélyi zsidóság szebb jövője érdekében.

Halálát felesége, fia Fischer Ernő, sógora: dr. Fischer Tivadar, az Országos Zsidópárti elnöke, kiterjedt rokonsága és Erdély valamennyi cionistája gyászolja.

HETI GLOSSZÁK

Cuza leköpi a román karhatalmat

Ha a logikát akarnánk segítségül hívni, hogy megmagyarázzuk a romániai politikát és eligazodjunk ebben a sötét káoszban, akkor csufos kudarcot vallanánk hamarosan. Mert a romániai politikát és az itteni eseményeket nem lehet megérteni, csak regisztrálni lehet őket. Ez jut eszünkbe ha a medgyesi eseményeket mérlegeljük, ahol a Cuza-Fabritius antiszemita duett tartott a minap népgyűlést, hogy összekovácsolják a román-szász együttműködés hillerista frontját. Ahol Cuza az ifjabbik, leköpte a a hatóságok képviselőit és minden karhatalmi tiltakozás ellenére beszélt a tömeghez, gyújtó és lázító szavakat dobott feléjük, és végül szembeszállt a kirendelt karhatalommal, az ügyéssel, a rendőrséggel és katonasággal hogy végül egy sablonos jegyzőkönyv felvétele után — újra szabadon terjeszhesse mérges tanait és újra módjában legyen arcuköpní a román hatóságokat.

Történik mindez akkor, amidőn a kormány a rend biztosítása érdekében betiltja a csernoviczi Makabbiádot, ahol pedig nem is demagóg néptribünök akarták politikai jelszavaikat beléoltani a tömegek lelkébe, hanem a békés zsidó sportemberek akarták megmutatni a zsidó testnevelés eredményeit. Az állampolgárok békéjét gondosan őrző kormány azonban anyai aggodalommal ezt veszélyesnek találta és betiltotta. — Történik ez akkor, amidőn a bukaresti hadbíróóság évszázadokat oszt szét azok között, akik megkísérelték szembeszállni a karhatalommal. Mert a karhatalom, a hadsereg a legszentebb, a legsérthetlenebb fóruma az országnak. Nos rendben van. De hogy állunk akkor a Cuza-Fabritius-ekkel? Akik leköpték a hadsereg vezetőit és elbarrikádozták magukat a karhatalom elől, akik nyílt és egyenes parancsnak nem engedelmeskedtek, akik annyira sem méltalják a hatóságokat, hogy engedélyt kérjenek a gyűléseikre, akik mindezért csak annyi „bűntetésbe” részesülnek, hogy felvesznek ellenük egy jegyzőkönyvet. Mindez talán nem ütközik az erőszakba, ez nem jelent felforgatást, ez talán a béke szellemében történik, melyre a kormány oly gondosan vigyáz? — Ez az amit nem lehet a logikával megmagyarázni, ahol már nem elegendő a gondolkodásnak ez a módszere.

Fogakat pénzért kaphat

-de soha a sajátjait!

Fogkö - fogalnk gyilkosai
De bármennyire veszélyes is a fogkö, könnyen és örökre eltávolítható. Kalodont a Dr. Bräunlich féle tudományosan elismert sulfurizinoleatot tartalmazza, mely fokozatosan és biztosan eltávolítja a fogkövet. Ezért: tisztítsák fogait reggel és este Kalodont-all

KALODONT

Fogkö ellen

Mert ha az ifjabbik Cuza kapott is két pofont attól a katonatisztól, akihez legközelebb cseppent a köpés, ez csak személyes elégtételvévés lehetett, de nem az állami megtorlás, mely hasonló esetben még a sóbányákat is megengedhetőnek tartja. — Czuzánál azonban elegendő volt a jegyzőkönyv.

Románia zsidóságát szoros egymásutánban érik ezek a támadások. Mert, ha Cuza antiszemita beszédét mond és közben leköpi a hatóságokat és sem az egyikért sem a másikért nem jár megtorlás, ugy ez végeredményben még a hatóságok részéről is támadást jelent a zsidóság ellen. Mert joggal kérdezhajjuk ezeketán: — Mi fog itt történni a zsidósággal, ha már a román katonatisztek is arcullehet köpní az antiszemítizmus szent nevében?...

Dollfus — Hitler utján

A történelem sátáni grimaszát egyetlen drámaíró sem képes utánozni. Olyan hihetetlen jelenségek és fordulatok vállják fel egymást, amely minden cinizmust és minden tapasztalatot arculcsapásként érint. Ime itt vannak az ausztriai események. Itt van Dollfus, akit csak nemrégiben is, kistermete ellenére, a világ legügyesebb és legerősebb diplomatájának neveztek. Aki szembeszállt a nagy német birodalommal és börtönökön, erőszakon keresztül letörte a nemzetiszocialista veszélyt országában. Aki első volt az elszánt harcosok közül, akik felvették a feléjük dobott keztyűt és igen ügyesen forgatták a fegyverüket. Dollfust tehát joggal és méltán ünnepelte a kulturvilág és nem utolsó sorban a zsidóság,

A többszázéves bonyhádi hitközség története

Irta: LEITNER ZOLTÁN

Ugy gondolom, nincsen a régi Magyarországnak olyan zsidólakta helye, ahol ne ismernék: Bonyhád nagyközséget, amely közel Szekszárdhoz és Pécshez, a dunántúli halmok között terül el. Nagyanyám sirja vonzott oda, aki oda tért meg, megbékélten ősi családjához, akik 200 eszterdeje laknak ott, a tradícióhű zsidóság szellemében. Sok-sok gyermekkori emlék ébredt fel bennem, amikor végigmentem a hepehupás uccákon. Hiszen boldog ifjúságom szünideit töltöttem e városka falai között. Most már tizenhét éve nem voltam ott, de elhozott a kegyelet és mert Bonyhád már régóta fogalom a zsidóság körében, meg kell írjam róla, amit most láttam s bizonyára érdekelní fogja azokat, akiket egy zsidó centrum multja, jelenje és jövője érdekel.

A bonyhádi hitközség alakulásának ideje nem található meg pontosan, a hitközség annaleseiben, de az bizonyos, hogy 1686-ban az akkori bonyhádi rabbi, Izrael Bizanc kérést intézett a prágai rabbinushoz egy házasság felbontása ügyében. Ebből megállapítható tehát, hogy a XVII. században intenzív zsidó élet volt már a kis városka falain belül. 1793-ban nagy tűzvész pusztított a városban, mely elpusztította a zsidó negyedet, a templomot és a hitközség székházát is. Az összes iratok elham-

vadtak, nagy kárára a történelmi kutatásnak. Azt azonban a bonyhádi városháza irataiból megtudjuk, hogy 1784-ben megerősítette az akkori magyar kormány a meglévő zsidó elemi iskola működését. A mostani régi templom 1795-ben épült újra a tűzvész után és ennek építésénél számos, ma is ott élő zsidó család is saját keze munkájával segédkezett. (Közöttük egyik ősanyám maga is hordta a téglákat). A román stílusban, dór oszlopokkal díszített szép templom bizonyítja, hogy az akkori hitközség ugy számbelileg, mint vagyoniilag erős fejlődésnek indult. 1817-ben 315 adófizető tagot számlált a hitközség és önálló bírósági joga volt. 3—4 tagu rabbitanács intézi a zsidóság vallási, sőt politikai ügyeit is. Itélkezik bűnösök felett, vallási kihágásokat nyakvással és börtönnel sújt. Van saját pandurja is. Jövedelmi forrása bőséges. Alapítványként számos lakóház kerül birtokába, melyet közcélokra használnak fel. A hitközség nagyságára jel lemez, hogy egyik meglévő héber jegyzőkönyv szerint egy negyedik metsző kántort vétetett fel. Ennek a jegyzőkönyv szerint kötelessége volt, hogy 10—15 tagu kórust szervezzen és taníltson be. Fizetése 10 frt. volt és a szokásos mellékjövedelem. (Érdekese, hogy a jomkipuri gyertyákról lecspepő fagyú felerésze, őt mint főkántort illeti). Számos rabbija világhírré tett szert és körülbelül száz éve annak, hogy világhíres jesiváját megalapították, az akkori rabbi. Az akkori rabbi R. Jechok Seckl Spitz, a „Birchas Lichok” és „Biur Lichok”

szerzője, aki 105 évvel ezelőtt 5585-ben halt meg (1828-ban). A régi bonyhádi temetőben különben 220 éves sírok is találhatók. R. Avrohom Léib Lów következett ezután, aki állandóan levelezésben állott Landau Ezékiel-lel, az akkori híres prágai rabbi, a „Naudo Bjeudo” szerzőjével. 1809-ben halt meg. Utána következett R. Wolf Boskovitz, aki 1819-ben halt meg. Pest első rabbija volt, mielőtt Bonyhádon megválasztották. Művei: „Széder Misna”, amely kommentár Rambam „Jad Hachazaka”-jához és a „Maamar Eszter.” Őt követte „Hersele Charif” másnéven Hersch Heller, a „Chidüsé Tiv Gittin” és „Tápüché Zohov” autora. Majd Perls Izsák Mózes következett. Ő volt a híres kettévállási kongresszus előtti az utolsó rabbi. Nagy ellenzéke volt vallásossága miatt és menekülnie kellett. Legjobb hívei, az Englman család. 1867-ben a kongresszus után az anyahitközség neolog lesz. 14 konzervatív tag válik ki akkor a hitközségből és megalakítják a ma is virágzó orthodox hitközséget. Az első orth. rabbi R. Moseh Pollak, a „Vajaber Moseh” a „Tikun Moseh” és „Birchas Moseh” szerzője, a második rabbi, aki világhírű volt puritánsága és tudása révén, R. Jehudo Grünwald, akit azután Szaftmáron választottak meg főrabbinak és ott is van eltemetve. Művei: „Sével mijeudo” és „Chaszde ovausz”. A harmadik orth. rabbi Eliezer Chajim Deutsch, a „Jáanu Bekol”, a „Tevuas haszode”, a „Chelkosz haszode” és „Pri haszode” szerzője. Utána következett a jelenlegi ungvári rabbi R. Jozsef Eli-

A főváros
központjában.

Az erdélyi
kereskedők talál-
kozó helye.

HOTEL ESPLANADE

BUCURESTI, BULEVARDUL ACADEMIEI 8.
Tulajdonos: JACOB FRIEDMANN.

Schweizi vezetés.
Legmodernebb
komfort.

Szobaárak
150 lejtől feljebb.

amely azonnal segítségére sietett a gazdasági agóniában fuldokló kis Ausztriának és elősegítette azt is, hogy nagyobb kölcsönöket kaphasson.

Igy kezdődött. És kibén támadhattak-e még ezután kétségek afelől, hogy a kis Dollfus, valóban ellensége a nemzetiszocializmusnak és barátja a történelem kulturális tényezőinek. Kiben lehetett még annyi szkepszis és annyi bizalmatlanság, hogy ezeketán is hitetlenül csóválja fejét? És épen ezért, mert mindenki hit neki, mert mindenki bízott benne, jött a sátáni grimasz és azért csapták arcul ezt az utolsó illúziókat is.

Hiszen szó sincs még ma sem arról, hogy Dollfus kibékült volna Hitlerrel, vagy kisebbek lennének már köztük az ellentétek. Sőt a harag még nagyobb az ellentétek még mélyebbek. Csak... csak olvassuk hiteles ausztriai jelentésekből, hogy Ausztriában is megkezdették a numerus-klausus alkalmazását a gazdasági élet minden vonalán. Nos hát csak ennyi történt. És most törhetjük a fejünket, hogy mi is a különbség a nemzetiszocializmus és a keresztényszocializmus között. Mert Dollfus az utóbbinak reprezentánsa. Ő keresztény és csak azután szocialista. Vagy mindkettő egyszerre. Nem lényeges. A kérdés tengelye azonban itt is az, hogy kiverni a zsidókat mindennün, ahol csak csepnyi levegő is van még, ahol még békésen lehet szivni ezt a drága oxigént.

A kezdet még itt is elég síma, elég vértelen. Még nincsennek halottak, a börtönök ajtajai még nem tárultak ki. De nem ez a fontos, és nem is ezen múlnak a dolgok. Mindez csak kísérő zene, de nem maga prim. A vezérelv ezek nélkül is nagyszerűen és maradéknélkül érvényesülhet, ez pedig maga az eleven antiszemitizmus, amely egymaga is, minden segédeszköz nélkül, kitűnően működik...

És milyen kütönös az is, hogy hogyan változnak át fogalmaink, hogy hogyan cáfolnak rá önmagukra a valóságok. Kezdet-

melech Kohn. Rövid ideig működött csak, majd a mai nagytudású főrabbi került a régi patinás rabbiszékbe. Pressburger Áron a jelenlegi főrabbi, aki a régi tradicionális szellemben vezeti a hitközséget.

Jelenleg 120 tagja van az orth. hitközségnek, akik példátlan áldozatkészséggel 1922-ben egy szép tágas új templomot építettek. Érdekes és mint a mai világ egyik kuriozumát kel megemlítem, hogy valamennyi család a legvallásosabb életet éli. Intelligens emberek, askenázok, de rendkívül vallásosak, szombatot tart valamennyi, tanul és gyermekeiket a legvallásosab szellemben nevelik. 18000 pengő évi büdzsáját heli részletekben pontosan beszedik és egy egy fillér adóssága nincsen a hitközségnek. Iskolákat tartanak fenn és chédereket, csak egyért kár, ami a bonyhádi zsidó légkörhöz évszázadokig hozzátartozott. Nagy jesivája, amely annyi sok ezer kitűnő tudóst adott a zsidó világnak, megszűnt. 2—300 bocher tanult itt állandóan, még alig egy-két évtizeddel ezelőtt is, de most ez megszűnt. A rabbi — sajnos — beteges és talán a viszonyok is hozzájárulnak ehez a tényhez.

Kőfallal körülkerített temetője régi dicső multtól regél. Ott alusszák örök álmukat régeltűnt korok, igaz zsidó férfiai és asszonyai. És fölöttük, az új nemzedék az ősök szellemében él. Kevés hely mondhatja ezt el magáról. A tradíció még Bonyhádon virulens és lesz talán még évszázadokon át...

Bonyhád a régi hamisítatlan zsidóság erős végvára...

ben például nem volt numerus-klausus csak a főiskolákon. Numerus-klausus és az egyetem fogalma teljesen össze volt nőve. De ki gondol ma már erre, ha füleibe csendülnek ezek a szavak. Ki gondol ma már a főiskolákra? Numerus-klausus ma már az egzisztenciát jelenti. Az életet és az elmúlást. A gazdasági tényezők, a materiális rugók tehát teljes egészükben lelepleződtek. Ma már nem lehet eszmei és kulturális tényezőkkel ágálni. Ma már csak ez van. A csupasz gazdasági rugók, amelyek minden keresztlgázolnak. És ha igaz is, hogy mindenben politikum is van és eszmei tényezőkkel vannak keresztülszöve, ez csak azért van így, hogy elleplezzék velük a valóságot. A zsidóságnak azonban nem szabad ugy elmenni ezek mellett a leleplezetlenül megnyilvánuló megismerések előtt, hogy ne vonja le belőle a tanulságokat. És ezért fegyvertárában többé ne csak az eszmei harcokra készüljön fel, hanem számoljon a történelem gazdasági tényezőivel is.

... Ebben a pillanatban a nagy tülekedés közepette, az egyetlen oázis Irország, a kis szigetbirodalom, ahol De Valera elnök vaskézrel töri le a kékinges fasiszták szervezkedését. Valera multja talán garancia arra, hogy ő komolyan gondolja mindazt amit tesz, nem úgy, mint a kis Dollfus, aki máról-holnapra tünt fel és bizonyos, hogy bukása is ilyen gyors lesz. Valera egész életében a szabadságért küzdött és küzd ma is és sohasem adta el magát semmilyen áron azoknak, akik az ő megvásárlása árán népének szabadságát akarták megkötni. De Valera már megjárta a börtönöket és ott állott az akasztófa árnyékában felemelt fejjel, és akkor is a szabadság jelszavait kiáltotta. Valerában tehát hinnünk kell, minden csalódás ellenére is, mert az olyan ember, aki tudja jól, hogy mit jelent a rab-ság és mit jelent az elnyomás — nem fog sohasem a fasiszták mellé szegődni, hogy népeket, fajokat és vallásokat törjön rab-ságba...

Adler József segesvári főrabbi ur levele

Ne vegye rossznéven főrabbi ur, ha beküldött cikkét nem adjuk le. Ez a világért sem szól az Ön nagyrabecsült és igen tisztelt személyének, mert hiszen, bármikor rendelkezésére állanak lapunk hasábjai. De, ez az egyetlen téma, amelyről Ön ír az, amelyről nekünk oly szilárd és annyira kijegecesedett az álláspontunk, amelyet még az Ön végtelenül nagyrabecsült személye sem változtathat meg.

Főrabbi ur beküldött cikkében, szépségflastromot ragaszt, a Központi Iroda legutóbbi időben kifejtett ténykedésére. Védelmébe veszi a szatmári hitközséggel szemben az irodát. Már pedig ezt semmi esetre sem adhatjuk le, anélkül, hogy ennek kapcsán ne gyakoroljunk újabb erőteljes kritikát lapunk hasábjain. Főrabbi ur tudja jól azt is, hogy nagyrabecsült apósa, Wézel Albert főrabbi ur, a Központi Iroda elnöke, közel áll szívünkhöz. És tudja azt is jól, hogy ő is teljesen tehetetlen, azzal terrorral szemben, amelyet a károlyi főrabbi környezetéből inaugurálnak. Az Iroda mai összetételében halálra van ítélve. Nem lehet és nem szabad a terrorizmusnak azzal a végtelen széles skálájával végigverni hetenkint az erdélyi orthodoxyán, amely ma már uzus lett. Nincs az a kitűnő védőügyvéd, akinek sikerülne azt a szellemet, amely urrá lett a Központi Irodában, sikeresen megvédeni az erdélyi és általában a zsidó közvélemény előtt. Kérdezze csak meg főrabbi ur, nagytiszteletű apósát, Wézel főrabbi

urat, hogy miként vélekedik, Frankl Adolf a magyarországi Központi Iroda elnöke, az iroda teitelbaumizmusáról? Nem-e azt mondta, hogy nem érti, miképen tudja azt a merészséget venni a károlyi főrabbi, hogy szembeszálljon a kultuszminiszterrel is és „rendeleteivel” fölébelyezze magát az ország legfőbb közjogi méltóságával is. Talán nem gondolja Teitelbaum Joel főrabbi ur, hogy ő maga a kultuszminiszter, vagy talán még afölött is áll?! Így Frankl Adolf központi irodai elnök. Pedig Frankl elnök ur érti a dolgát, hiszen negyven esztendeje gyakorolja...

Ne vegye rossznéven főrabbi ur, hogy a nyilvánosság előtt adjuk véleményünket, kétségtelenül jó akaratu és tiszta intenciójú cikkének le nem közlésével kapcsolatban. Az ügy számunkra sokkal szentebb, semhoy könnyelműen játszhatnánk vele. És biztosak vagyunk abban, hogyha jól meggondolja, igazat is fog adni nekünk. Várjuk egyébként más témájú ünnepi cikkét és megnyilatkozásait az erdélyi zsidósághoz.

Előkelő zsidó esküvő

Nem nagyképűség akar lenni, hogy mi is átvesszük a „Társaság” és hasonló mentalitású lapok silusát. Hát igen, az az esküvő mely egy héttel ezelőtt a nagyváradi Park Hotel gyönyörű parkjában lezajlott, az — előkelő zsidó esküvő volt. Nem azért, mert a vőlegény és menyasszony gazdagok és mert a menyasszonyi ruha gyönyörű volt és a vőlegény frakkja szépen feszült. Oh nem! Nálunk zsidóknál, az „előkelő” szót, egészen másképp kell felfogni. Előkelő volt azért, mert két kitűnő zsidó család gyermekei kötöttek ezuttal frigyel.

Ifj. Reiter Mórnak, a szatmári Cassa Noastra igazgatójának leányát: Annát vette feleségül Weisz Salamon fia: László. Ifj. Reiter Mór nem kell bemutatnunk az erdélyi zsidó közönségnek. Páratlan jószívűsége, igaz zsidó beállítottsága, lelkes érdeklődése a zsidó közügyek iránt, puritánsága, különösen diszes helyet biztosít neki, az erdélyi zsidó közéletben. Weisz Salamon is, gyermekei nevelésével, akiket nagyszerű nevelésben részesített, egyik derék fia a szatmári Izraelnek. Viszont az ő idősebb fia révén családi nexusban áll, a szatmári zsidóság másik kiválóságával, Szabó Jenő vezérigazgatóval, az Unio vagon és vas-gyár vezérigazgatójával. Nem akarunk szuperlativuszokat írni Szabó Jenőről, mert minden közszerepléstől irtózó nobilis egyénisége, talán rossznéven venné ezt fölünk. Csak annyit: egyik legkiválóbb és legkonceptiózusabb közgazdasági zsenije Erdélynek. Több ezer munkást foglalkoztató üzeme, a zsidó ész és alkotni tudás legszebb bizonyítéka. Jótékony szíve pedig annyit áldozott, hogy némely erdélyi város egész évi büdzsáját fedezhetné vele.

Ezért volt kitűnő említésre méltó, az a csendben, de nagyszerű pompával megtartott esküvő, amelynek megtartására, még Weiszlovich Emil is megengedte, hogy exkluzív szállójának parkjában, felharsogjon Riff főkántor csengő hangja és utána, a hangos, lelkes — mazeltov. Mi sem teszünk egyebet, mint e lap hasábjain adjuk rá a messzihangzó echot: mazeltov, a szép esküvőnek és a családnak...

Gyenge férfiaknak

válaszbélyeg ellenében díjmentesen
küldöm szabadalmazott szenzációs
„HEURÉKA”
találmányom ismertetőjét. — Cim:
„PATENT 616” (UJ),
1. sz. postafiók.

HIREK

a „Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5693

Péntek: Elul 10, szeptember 1.

Szombat: Elul 11, szeptember 2.

Heti szidra: כי תצא

Heti háftóra: רבי עקרה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.10

gyertyagyújtás 7.15

Istentisztelet kezdete 7.20

Szombat befejezése 8.20

Perek 2. פירק ב'

A német zsidók problémája

nem tekinthető tisztán belügynek, melyet a Népszövetségnek tárgyalnia kell — mondja Masaryk

Prágából jelentik: Jabotinsky, a revizionista cionisták vezére közölte az újságírókkal, hogy a revizionista-cionisták világuniója veszi kezébe a német áruk világbjokoltjára irányuló akció intézését, tekintettel arra, hogy a cionista kongresszus az erre vonatkozó indítványt elutasította.

A cionista kongresszuson Groszmann, a revizionista ellenzék szóoka felvilágosítást kért a német kormánytól állítólag létrejött megállapodásról, hogy a német zsidók számára transzferpénzeket szabadítanak fel. A szóok azt követelte, hogy ezt a megalázó ajánlatot utasítsák vissza.

Masaryk elnök Landau Jakobnak, a zsidó távirati iroda igazgatójának, akit kihallgatáson fogadott, arra a kérdésére vajjon a Népszövetség a jogaikban károsult német zsidók kérdését felkarolja-e a következőket jelentette ki:

Feltételezem, hogy a Népszövetség tényleg tárgyalni fogja ezt a ügyet. A németországi zsidók problémája nem tekinthető tisztán belügynek. Mind fokozottabb mértékben kivándorolni készül Németországból sokezer zsidó, akiket jogaikban csorbítottak és akikről a lét lehetőségeit elvették. Ezek természetesen problémát jelentenek mindazokra az országokra, amelyek hajlékot kínáltak nekik. Nem lehet várni, hogy ezek az államok olyan terheket vesznek majd magukra, amelyek egyetlen ország politikájának tulajdonítandók. Mindezek ellenére véleményem az, hogy a helyzet jobbra fog fordulni. Az antiszemitaizmus nem új dolog.

Ujraépítik a leégett petrovoselói hitközségi épületeket. Már a legközelebbi napokban megkezdődnek Petrovoselon a hitközségi építkezések, hogy a leégett hitközségi épületeket újra át tudják adni a közcéloknak. A hitközség a tagok egyöntetű kérelmére a leégett mikvét most egy teljesen modern és gazdagon felszerelt új mikvével fogja pótolni, amely a higiénia összes újabb vívmányait fogja magában foglalni.

— Im Hause eines Wiener Schuldirektors werden Schüler und Schülerinnen in Pension genommen. — Schulnachhilfe, Sprachen, Gründlicher Unterricht in jüd. Fächern. Streng orthodox. Für Mädchen auch Nähen und Haushalt. Auskunft erteilt Schuldirektor Rabb S. Neuwirth, Wien, II., Zwerggasse 5. Tel.: A 42-8-86.

V. GROSZMANN
orth. vendéglő
BUCUREȘTI
Calea Victoriei 18
II emelet. Szemben a rendőrprefektúrával
3 fogásos menü 40 lei.

— **A kubai forradalom és a zsidóság.** Newyork — Az ITA jelentése szerint Havanna és Kuba más városainak zsidó lakosságát is súlyosan érintette a jelenleg még mindig folyamatban levő polgárháború és általános sztrájk, amelyet egy a forradalmi, mint az ellenforradalmi részről súlyos terrorkilengések kísérték. A forradalom során őrizetbe vett és megsebesített zsidók számát még nem lehet pontosan megállapítani. Mintegy 600 zsidó család él a kubai kis városokban, akiknek sorsa jelenleg nagyon bizonytalan. Havannában olyan jelentések érkeztek, hogy a vidéken számos zsidó lakásba és üzletbe betörték és kifosztották őket.

— **700.000 gyengeelméjű Németországban.** A német hivatalos fajvédő lap közli az alábbi érdekes statisztikát Németország egészségügyi állapotáról, amely sok tekintetben arról is tájékoztatást nyújt, hogy miként kerülhetett Hitler uralomra. E szerint a birodalomban 250 000 elmebeteg, 200.000 gyengeelméjű, 75 000 idióta és 100.000 epilepsziás él. Minden bizonnyal ebből a statisztikából hiányzanak a nemzetiszocialista párt vezetői és tagjai, akik pedig egészen megváltoztatnák a statisztika arányait.

— **Franciaország a német zsidó menekültekért.** Páris — Franciaországban állandóan emelkedik a német-zsidó menekültek száma. Különösen Párisban tartózkodnak számosan és a legkilátástalanabbul néznek jövőjük elé. Mert itt is elmultak már azok az idők, midőn még munkát lehetett kapni és nem érezte hatását a gazdasági válság. Az öngyilkosságok is napról-napra nőnek a német zsidók között. Csak röviddel ezelőtt ekasztotta fel magát Dellmann professzor nevével együtt Charlottenburgban, de naponta érkeznek újabb öngyilkosságokról jelentések. Ettől eltekintve is azonban a gazdasági nyomorúság különösen nagy a menekültek között. A francia társadalom azonban igyekszik felkarolni a zsidó menekültek tragikus sorsát és több aktív miniszter részvételével bizottságot alakítottak segélyezésükre. Az egyesület célja továbbá az, hogy harcoljanak az antiszemitaizmus ellen is. Hasonló bizottságok és egyesületek alakultak Londonban és Newyorkban is.

— **100.000 dolláros adomány a jeruzsálemi héber egyetem számára.** Jeruzsálem. — Az elmúlt két hónap során igen örvendetesen nyilatkozott meg a zsidó áldozatkészség a jeruzsálemi héber egyetem mellett, amennyiben egy egész sor adományt jegytek számára. A legnagyobb adomány ezek között Félix Warburg asszony 100.000 dolláros jegyzése, amely 10 éven belül kerül teljesen az egyetem birtokába, évi 10 000 dolláros részletekben. Az első részletet dr. Magnes rektor már át is vette. — Egy ismert kairói ügyvéd 50 fontot adományozott az egyetem céljaira. — Az oxfordi és cambridzsi egyetemek zsidó ifjúsága 125 fontot utaltak át. Ez az összeg a német zsidó tudósok támogatásának céljaira lesz fordítva. — Egy amerikai nőszervezet 1500 dolláros alapítványt létesített a jeruzsálemi egyetem nőhallgatóinak tandíjmentessége céljaira. További 500 font adomány érkezett a fizikai laboratórium felszerelésének gazdagítására, míg végül a Palestina Economic Corporation 1000 fontos adományért az egyetem technikai felszereléseket vásárolt.

„Valódi Franck”

ízesíti,
ecősíti,
alcsóbbítja

Franck tejes kávéját!

Vigyázzon a kávédarálóra mint gyárjegyre!

— **100.000 lei kártérítés a betiltott csernovici Makkabiáért.** Csernovitz. A csernovitzi Makkabiád betiltásával kapcsolatban a Makkabi sportklub elnöksége 100.000 lei kártérítést követelt a városi tanácstól, minthogy a költséges előmunkálatok teljesen kárba veszttek a betiltás következtében. A pénzügyi bizottság már azzal a véleményezéssel terjesztette a Makkabi igényt a tanács elé, hogy az teljesen jogosult. A legújabb híradások szerint a csernovitzi városi tanács már tárgyalta is a 100.000 leies kártérítési igényt és azt egyhangulag megszavazta a Makkabi sportszervezetnek.

— **Két kisleány orth. kóser ellátás' nyer.** Minden iskolához közel. Zöldfa u. 10. Brüderné.

Német rádió-kampány a prágai cionista kongresszus ellen. London. A „Daily Herald” legutóbbi számában foglalkozik a Németország és Ausztria között fennálló feszült viszonyokkal és a népszövetségi határozattal, amely tiltotta a németeket, hogy Ausztria ellen rádiópropagandát fejtsenek ki. Az angol lap megjegyzi, hogy értesülése szerint Németország most legfőképpen Csehszlovákia ellen fog támadásokat intézni és elsősorban a Prágában üléselő cionista kongresszus ellen irányítja a rádiópropagandát.

Ráth József déligyümölcs kereskedő

Sighet
str. Dorobanților 27.

אתרוגים לולבים והדסים מארץ הקדושה

A palesztinai zsidó eszrogimok legelterjedtebb nagykereskedése.

Szállít megbízható kóser erecsiszroeli eszrogokat 6 és 12 dobozos eredeti ládákban a következő árak szerint:

6 drb. III. oszt. אתרוגים	Lei 400	שבמובחרים drb.-ként à	300—500 lei
6 „ II. „ „	570	ordigherai drb.-ja	60 „
6 „ I. „ „	800	válogatott	80—100 „
6 „ מובחרים	1200	הדסים 1 láda 100 drb.	350 „
		הדסים 1 láda 200 drb.	600 lei

Az egész összeg előzetes beküldése esetén portómentes szétküldés Románia minden postaállomására. — A rendelés összegének felét minden esetben előre kérik beküldeni.

Jó zsidó csakis palesztinai eszrogot vásárol! — Kérjen árjegyzéket!

Bikszád gyógyfürdő Erdély Karlsbadja

Nagy orvostanároktól ajánlva az összes gyomor, cukor, légszó, hólyag máj és prostata megbetegedéseknél.

A feltünően olcsó utószezon (aug. 25-től) árai:

A Berta lakban 1 ágyas szoba napi	55 lei,	2 ágyas szoba napi	100 lei
A Mária „ 1 „ „	45 lei,	„ „ „ „	70 lei
A Móric „ 1 „ „	25 lei,	„ „ „ „	50 lei

Az Anna lakban 2 ágyas szoba napi 60 lei

Háromszori napi étkezés étlap szerint a kóser vendéglőben is napi 60 lei.

Ingyen fürdővizum. — Félárú vasuti jegy. — Prospektust készséggel küld a fürdőigazgatóság Bixad, Jud. Satu-Mare.

Tovább dühöng a barna pestis

Nincs megállás. A horogkeresztes terror szünet nélkül szedi áldozatait. Szellemi és gazdasági rabszolgaság üti fel mindenüt a fejét. És a nemzetiszocializmus urai gondoskodtak arról, hogy az elégedetlenség szikrája sehol se pattanhason ki. Beszűntették a pártokat, hogy ne legyen Németországban párt, amely átvehetné tőlük a hatalmat. Beszűntettek minden sajtó megnyilvánulást, hogy ne törjenek fel elégedetlen hangok, elégették a könyveket, hogy az igaz kultúra ne terjeszthesse fényét. Elűzték a német szellem legkiválóbb harcosait, hogy a sötétség lepleit borítsák egész Németország területére. De tévednek a horogkeresztes hírhedt urai, ha azt hiszik, hogy az elfojtott indulatok, a lebilincselte szavak, a megkötött szellem nem fog kitörni bilincseiből és örökre némán fogja tűrni a megalázottságát. Tévednek, ha azt hiszik, hogy az éhes tömegek sokáig fognak még jólakni a nemzetiszocialista „Ígéktől” és sokáig fogják még tűrni, hogy keresztül gázoljanak rajtuk. Tévednek, ha azt hiszik, hogy a világ kulturális közvéleménye és a világ zsidósága még sokáig fog várni a végső eszközökkel, amelyek Hitler pusztulását vannak hivatva előkészíteni. — A napok már nem nyulnak, hanem nyulhatnak túl hosszúra. Mert a német birodalom mai urai maguk készítik elő azokat az előfeltételeket, amelyek végső pusztulások felé sodorják mindannyiukat...

Egy zsidó diákot meggyilkoltak!

Az elmúlt napokban egy fiatal zsidó diákot Braunschweigban az SA. terroriuk meggyilkoltak. A meggyilkolt diák holttestét átadták a zsidó hitközségnek.

A nürnbergi nemzetiszocialista sajtó egy zsidó öngyilkosságról ad hírt, amelyhez a következő megjegyzést fűzi: — Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha az öngyilkost az összes fajtestvérei is követnék ugyanezen a módon.

Még a birodalmi választások után adta hírül a világsajtó, hogy dr Spiegel müncheni ügyvédet a nemzetiszocialista terroristák meztelán kísérték végig az utcán egy táblával a nyakában, amelyen a következő szöveg állott: — Soha többet nem fogom a rendőrséget sértegetni! — A napilapok most hozzák, hogy dr Spiegel a dachau internálótáborban meggyilkolták.

A barna arcátlanóság!

Mialatt a leipzig-i Messe hivatal mézes hangon körlevelek útján csalogatja külföld zsidóságát a lipcsei vásárra és ugyancsak erősíteli, hogy Németországban nincs zsidóüldözés, ezalatt a német zsidókat szemérmellenül kiűzi a német vásárokról. Így a müncheni városi tanács is rendeletileg tiltotta el a zsidókat, hogy részvehessenek a müncheni Messén.

A kasseli horogkeresztes sajtó megbotráncózással közli, hogy akadnak még mindig német keresztény leányok, akik zsidók társaságában jelennek meg nyilvános helyeken. A lap harcos hangon követeli, hogy ennek a szégyenteljes állapotnak véget kell vetni és a maga részéről megkezdi az ilyen renegát német leányok neveinek közlését.

9000 keresztény asszony, Newyork legelőkelőbb köréből, tiltakozó átiratot menesztett a Népszövetséghez, amelyben tiltakoznak a németországi antiszemita terror ellen. A tiltakozó iratot az összes amerikai lapok leközlötték.

Erősödik és mélyül a bojkott

A „Schönleker Tageblatt” közli, hogy a párt szigorú intézkedéseket léptet életbe a zsidóellenes

bojkott intenzív kimélyítése érdekében. A lap le is közli egy razzia eredményét, melynek során megállapították, hogy egyedül a zsidó Lévy áruházban 200 német paraszt vásárolt azon a napon, amidőn az összeírást végrehajtották. Ugyancsak szigorú ellenőrzés alá veszik azokat a nemzetiszocialista párttagokat, akik zsidó kereskedőknél vásárolnak. Kötelezik továbbá a zsidó kereskedőket, hogy a horogkeresztes árucikkeket, levelezőlapokat és jelvényeket is helyezzenek ki a kirakataikba.

Egy frankfurti árja boltos így hirdet: „Tilalom! Állandó visszautasítás ellenére csaknem naponta megkísérik zsidó ügynökök és gyárosok, hogy tetszetősnek látszó ajánlatokkal kellemellen zavart okozzanak üzletemben. Ez arra az elhatározásra bír, hogy nyilvánosan megtiltsam zsidó ügynököknek és gyárosoknak, hogy üzletembe belépjenek.”

Nürnbergi lapok jelentik, hogy a rend és nyugalom fenntartása végett megtiltották a zsidóknak a belépést a nürnbergi Stadionba.

A „Deutsches Arzteblatt” közli az orvosügyi kormánybiztos egyik rendeletét. A rendelet kövendő példaként állítja oda Chemnitz rendelkezését, ahol megtiltották a betegpénztárban, hogy német orvosok idegenfajával kölcsönösen egymást helyettesítsék, nem árját konziliumra hívjanak vagy ő általa való hasonló meghívásnak eleget tegyenek.

A Reglitz folyóból kifogták dr Markuse nagy-hírű zsidó ügyvéd holttestét. Öngyilkosságra lehet gondolni.

A Giessen melletti koncentrációs táborba bezárolták augusztus 6-án egy zsidót, ki a keresztény nőkről általában kedvezőtlenül nyilatkozott.

Az állampolgársági kérvényekben igazolni kell, hogy a kérvényező a legfőkélebről sincs zsidókkal rokonságban.

Számítani lehet arra, hogy több mint tízezer keleti zsidótól (Ostjuden) Poroszországban, akik 1919 óta nyerték el német állampolgárságukat: ezt az állampolgárságot el fogják venni.

A londoni „Sunday Refere” közli dr Goebels propaganda miniszter nyilatkozatát a német zsidók helyzetéről. Dr Goebels a következőket jelentette ki:

— Gátat vetettünk a zsidó árvíz elé és megtörtük a zsidóság hatalmát. Tízennégy éven át kiáltottuk: Juda pusztulj el! (Juda verreckel!) Most végre el fog pusztulni. A zsidók Európában a fehér faj ellen dolgoznak és ezért a mi harcunkért nekünk Európa hálás lehet.

A német zsidó frontarcosok szövetsége érdekes sürgönyt kapott Linsingen gyalogsági tábornoktól, ki a világháborúnak egyik nagynevű hőse volt. Minthogy legújában kiderült, hogy Linsingen nagyanyja zsidó volt, a tábornok ezt sürgönyözte a zsidó frontarcosok szövetségének: „Minthogy engem is zsidónak deklaráltak, legyenek szívesek felvenni az Önök tagjai közé.”

אתרוננו הקדושה!

אתכבד יהודיע לכל מוחרר אתרוננו. כי השנה נשלח אלי מאה"ק למריעסט מכום הגון אתרוננו יפיו ומחודדים אשר גם יש עליהם הכשר מהביד"צ של קהל עדת החרדים בעיה"ק ירושלים (שנתמנה ע"י הגאון אב"ד מרן יוסף חיים זאנגנפעלד זצלה"ה). וכן מבטתי מכום לולבים מעבר הירדן ירקים נאים ומחודדים וחוקים שלמים לגמרי בלי נפרד כל שהוא- ובכן מי שרוצה לקנות אתרוננו ולולבים מארצנו הקדושה יפני אלי במוקדם. וכל הזרין נשבה כי אני לא אשאר במריעסט רק עד ימי הסליחות ועל ר"ה אסע לביתי עיר בערעה אווא צמ"ל. אדרעסטע אלי:

David Friedmann Trieste, Italia
Postrestante

Dr Frenkel Bernát vallástanár zsidó nevelő intézete

6—14 éves fiúk és leányok és nagyobb leányok részére
BUDAPESTEN, VII. Stefánia-ut 67. Kertés villában.
Prospektus díjmentes.

TÁTRALOMNIC MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC

Egyetlen megbízható ORTH. כשר PENZIO, elsőrendű konyha és kiszolgálás. Elő- és utószobában a teljes penzió 55 ck. Felölt leányok kíséret nélkül felvétetnek. Egész éven át nyitva. Elő- és utószobában esküvőket és banketteket elfogadok.
SCHREIBER MOR, TATRANSKA-LOMNICA (BUGSCH-VILLA)

KÖZGAZDASÁG

A Phönix jubiláris közgyűlése

A wieni Phönix életbiztosító társaság most teszi közzé 50-ik évi jelentését. Csendben, minden jubiláris láрма nélkül, egyedül a sokatmondó számoszlopokat sorakoztatva fel 50 éves fenállása alatt elért kitünő eredményei bizonyítására. Érthető, hogy ez a vállalat, mely imár 20 államra terjesztette ki működését, egyre fokozódó népszerűséggel dolgozik és ma már olyan nemzetközi tekintéllyel bír, amely még a mai nehéz gazdasági viszonyok és nemzetközi elzárkózottságok közepette is méltán kelthet feltűnést.

Az életbiztosítási állomány 1932 végén 2,685.748.380 schillingre rugott, az életjáradékok évi összege pedig 4 millió 278.331 S-t tesz ki, midőn is az idegen pénznemek aranschinglingre számítottak át, míg az aranschinglingnek papirschillingre való átszámítása nem eszközöltetett.

Az érvényben levő kötvények száma 845.706.

Az üzleti év díjbevétele 150.512.097 S-re emelkedett, a befektetett tőkék hozadéka pedig 28,740.801 S-re. A biztosított feleknek, illetve hátramaradottainak összesen 60,181.396 S-t fizettetett ki. A díjtaralékok jelentékeny része ingallanokban van elhelyezve; a társaságnak Ausztriában, Romániában, Csehszlovákiában, Magyarországon, Németországban, Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban, Lengyelországban, Jugoszláviában, Bulgáriában, és Egyiptomban összesen 117 ingallana van, melyeknek könyvszerű értéke 81.717.234 S. Az értékpapírállomány 240.622.384 S-re rug, mely túlnyomó részben fix kamatozású papirokból áll. Az értékpapírok átlagos hozama a mérleg alapján 6,8 százalék volt. A kihelyezések között a társaság által nyújtott jelzálogkölcsönök 30,4 millió, a saját kötvényekre nyújtott kölcsönök pedig 55,3 millió S-el szerepelnek. A társaság valamennyi garanciális alapjainak összege az üzletév végén 526 millió 946.302.46 S-t tett ki.

A csoportbiztosítási ágazat (közösen a Metropolitan Life Insurance Companyval Newyork) 42.439 alkalmazottnak és munkásnak nyújtott biztosítási védelmet 64 millió S erejéig. A bel- és külföldi biztosító intézetek, melyeknél a társaság részvénylőkével és közösen a Prudential Assurance Company Ltd. London utján viszontbiztosítással érdekelve van, örvedetes fejlődést értek el. A társaság az elmúlt évben is számos nagyobb üzleti transzaksiót hajtott végre több országban, így egyebek között a Schweizerische Rückversicherungs Gesellschaftal, a párizsi Compagnie d'Assurance Generales-al és egy varsói biztosító intézettel együtt résztvett egy nagy lengyel intézet reorganizálásában.

A biztosított feleknek kifizetendő nyereségrészesedések levonása után a társaság az üzletévet 788.127.38 schilling tisztanyereséggel zárta, melyből osztalék fejében mint a múlt évben 200 ezer S (ötyszázalék) kerül kifizetésre, 184.660 S-t a társaság új számlára visz át, míg a többit a tőketartalékok doflására fordítja.

Gyermektelen Izs. nyugdíjas jegyző házaspár elvállal teljes ellátásra 2—3 intelligens iskolás leány gyermekét. Oradea, Petru Rareş No. 14/a.

E Z Ű S T

menorák
gyertyafartók,
serlegek,
evőeszközök,
templomi kegy-
szerek,

bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:
„**Tacamul**”
ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6

Palesztinai hírek

A palesztinai kormány a legközelebbi kívándorlási félre 1000 munkáscertifikátot engedélyezett, amelyből 275-öt a Palesztinában tartózkodók hozzátartozói számára tartanak fenn.

Jeruzsálemből jelentik, hogy a rendőrség új nyomozást vezetett be a 9 évvel ezelőt meggyilkolt De-Haan agudista vezető ügyében. Azokat az okokat, amelyek a palesztinai rendőrséget a nyomozás újabb beindítására indították, teljesen homály fedi és az illetékesek nem hajlandók semmilyen felvilágosítást nyújtani.

A „Palestina Post” dr Norbert Schaffer tollából egy rendkívül érdekes cikket közöl, amelyben a cikkíró állást foglal az ellen, hogy Palesztinában nagy áruházak léte üljenek. — Véleménye szerint ugyanis ez módfelett veszélyeztetné az ország közposztályának existenciáját, mert az áruházak lefőrik a kiskereskedelmi árakat. Ettől eltekintve is azonban a nagyobb áruházak kényszerülnek a külföldi importra is, hogy alacsonyabb árszinten maradhassanak, mint a kiskereskedők, ez viszont az ország belföldi iparát érintené rendkívül súlyosan.

A zsidó keresztények kolóniáján, amely Gaza közelében létesült, már megkezdődtek a mezőgazdasági munkálatok. A kolónia 2250 dunámnyi földterülettel rendelkezik. A kolonisták a közeljövőben felépítik templomukat is, amely az első ilyen zsidó keresztény templom lesz az egész világon.

A telavivi kémiai gyár munkálatai már befejezéshez közelednek. A gyár első készítményei, gyermekhygieniai szerek, már rövid pár héten belül forgalomba kerülnek.

Ibfarhim Bey Lamey egyiptomi borítékgyáros érintkezést keresett palesztinai arab tőkészekkel, hogy Jeruzsálemben egy nagyobbarányu borítékgyárat létesítsen.

A „Kol Or” filmtársaság már elkészítette egy felvételesorozatot, amelyek kisebb kulturfilmek keretében mutatja be a palesztinai építés, mezőgazdaság és pedagógia eredményeit.

Junius hónapban 1364 bevándorló érkezett az országba, akik közül 1263-an zsidók voltak. 227 bevándorló, ugynevezett tőkés-bevándorlással jött az országba.

Az elmúlt hónapban 1854 zsidó jött Palesztinába. 242 bevándorlónak 1000 font bevándorlási alapitőkéje volt.

A Bne Brith páholy vezetésével a napokban nyílt meg egy emigráns otthon, ahol a német zsidó menekültek egész minimális összeg ellenében, sőt teljesen ingyen is, lakást kaphatnak.

Joel Diamantot és Simche Sokolt illegális kommunista üzemek miatt kiutasították Palesztinából Lengyelországba, Simche Sokol szökési kísérletet tett, azonban az örök elfogták.

A haifai ifju arabok szövetsége levelet küldött a kormányzóhoz, amelyben többek között a következőket írják: „Felhívjuk a kormányzó ur figyelmét arra, hogy éppen ideje lenne már a zsidó bevándorlásnak véget vetni. Tiltakozunk a tömeges illegális bevándorlások ellen. Követeljük a határok fokozott őrzését.

— Előfizetőink és olvasóink figyelmébe! A nyári hónapokban szokásos kéthetenkénti megjelenést e számunkkal befejeztük és lapunk legközelebbi száma szeptember 8-án rendes időben jelenik meg.

— A szombat vértanuja. A moszkvai „Emesz” című zsargon nyelven megjelenő lap nagy örömmel közli, hogy a Krim félszigeten kizárták a kollektiv-farmból egy Kabakov nevű zsidót, mert azt hirdette, hogy meg kell tartani a mezőgazdasági munkáknál a szombatot, akkor a Mindenható jobb aratást ad majd. Ezt a kollektiv-farm vezetője babonának és szabotázi kísérletnek minősítette, aminek meglorlása a kizáratás lett, ami Oroszországban egyértelmű azzal, hogy az elítélt az éhhalálnak van odadobva.

SZERKESZTŐI ÜZENET

Uj Kornak. Lapunknak, az Uj Korban izléstelen módon aposztrofált felelős szerkesztője külföldön tartózkodott és így csak most van alkalma megtenni megjegyzését, illető szerkesztői üzenetre. Kijelenti, hogy szemenszedett rágalom és hazugság, amit az Uj Kor állított és méltán besorozható, azok közé a fégyvernek közé, melyekkel állandóan harcol ez a „hivatalos” kis piszok.

Egy új cigaretta „LUX” mely egy új bécsi módszer szerint készül.

1 husz darabos doboz ára 36 lei.

Éveken keresztül a tudományos kísérletek oda irányultak, hogy a dohányból eltávolítsák a nikotint, azonban az aroma és íz megtartása mellett, amelyek a dohányzást élvezetessé teszik. Kísérletek sohasem jártak nagyobb sikerrel, mint az elismert bécsi denikotinizálási eljárás után elért tökéletesített gyártási módszer.

A LUX cigaretták, melyeket most bocsájtottak forgalomba, ezen eljárással készülnek.

Szivion LUX cigarettát, könnyű és kellemes

Szakértői vélemény a palesztinai eszrogról

Bizalmas beszélgetés Friedmann Emánuellel, Jeruzsálem egyik tekintélyes nagykereskedőjével, a „Hiszachdoh Szochre Eszrogé Erec Jiszroel” elnökével, a szentföldi eszrog fejlődéséről, eltejedtségéről, forgalmáról és a „minhag avoszémről”.

Közi: Alexander Vilmos, (Jeruzsálem).

(Az alábbiakban folytatjuk legutóbbi számunkban közölt igen érdekes interjú további részleteit).

II-ik közlemény.

Én: Hogyan akadnak még mindig rabbik is, akik a korfui eszroghoz ragaszkodnak? Mi lehet ennek az oka? Nem-e talán a „minhag avoszénu” eive képezi az akadályt, amiért távortartják magukat a palesztinai eszrogtól és hűen kitartanak a korfui eszrognál?

Ó: „Merem állítani, hogy ennek oka csak az ereciszroeli eszroggal szemben tanusított indolencia. A minhag avoszénu ez esetben bölcsesnek színt nem mérvadó, tehát ez nem lehet akadály. Viszont a mai viszonyokat az eszrogtérmeles szempontjából nem lehet összehasonlítani az évekkal ezelőtti viszonyokkal. Mert hiszen a jisuv évekkal ezelőtt nem volt számottevő és akik itt tartózkodtak azok főként a tóraludományok szentelték életüket. Az eszrogkultúra tehát akkoriban még gyermekkorát élte és nem lehet nagyon csodálkozni, hogy nem igen kívánták az itteni eszrogtól. Az idők folyamán azonban a helyzet gyökeresen megváltozott. Elsőrendű, szakképzett zsidó földművesek és gyümölcskertészek jöttek az országba, itt telepedtek le és állandóan fejlesztik az eszrogkultúrát, úgy, hogy az ma már a legkényesebb igényeket is kielégíti. E változott körülmények között a minhag avoszénu teljesen elesik.

Hogy a „minhag avoszénu” Erec-Jiszroel szemben ezidőszert nem kötelező az azt is igazolja, hogy az utóbbi évekkben híres geonimjaink v. cádikimjaink ivadékaik állandóan látogatják a szentföldet, holott elődeik ezt nem tették. Hogyan történhetik ez meg, amikor ugyanezek joltányit sem engednek őseik tradícióiból? Csak azért, mert belátják, hogy idejöveteleikkel szeretettel ébresztenek testvéreink szívébe és felkeltik az érdeklődést a

szentföld iránt. Ugyanezt a célt szolgálják a rabbik is, ha jó példát mutatnak az ereciszroeli eszrog vásárlásával.

Én: Mi volt a véleménye nagynevű apósának, Rav Chaim Joszef Sonnenfeld z. c. v. k. l. jeruzsálemi főrabbinak az Erec-Jiszroel eszrog használatáról?

Ó: Apósom z. c. l. sohasem színt meg csodálkozni a zsidóság szellemi vezetőin, akik nem eléggé világosítják fel a hiveiket a palesztinai eszrog hivatásáról, hogy az ereciszroeli eszrog egy eszköz arra, amellyel a szentföld iránti szeretettel és ragaszkodással legjobban be lehet plántálni a zsidó szívekbe. Hogy állandóan és örökké emlékezzenek Erec-Jiszroelra, ahogy ősi elődeink Babilónia vizeinél esküt tettek: Im eskuchéck Jeruseláim tiskách jemini — im lo ohlo Jeruselaimál rosch szimchuszi és hogy lehet a: Ilkächtem lochem hi horischau lezmán szimchuszenu miczvejenek teljesítéséhez görög eszrogtot venni és áldást mondani olyan eszrogra, amelyeket a nagyhirű valozini gaon z. c. v. k. l. fattyuknak, mámmzirimoknak nevezett, mert kétségen kívül „murkovim”-ok egytől-egyig. Ha valakinek még valami kételye támad a palesztinai eszrog használatára nézve, mosolyogva jegyezte meg: „Azt csak mindenki beismerheti, hogy a szentföldön termelt eszrog nem lehet kevésbé értékes a Mindenható előtt, mint a görög. A palesztinai eszroggal szemben előnybe részesíteni a görögöt sem nem ildomos, sem nem jogos, de még kevésbé indokolt. Ezzel lealázzák szent országunk termelésének tekintélyét és vétkeznek országunk megbecsülése ellen, amelyről szentírásunkban ezt olvassuk: Erec aser éné hasém boh merész hasono ad achrisz hasono.” Oly föld, melyre I. a te Urad gondot visel az esztendőnek kezdetétől fogva mindvégig.

Jeruzsálem, 5693. Áv havában.

Duschinszky huszti főrabbi

a Szentföldre érkezett, hogy elfoglalja a kolel főrabbi-székét

Husztról jelentik: Duschinszky huszti főrabbi elhagyta 12 évi áldásdus működési színhelyét és a szent városba költözködött, hogy utódja legyen a szentföldi orthodoxia boldogult vezérének, Rabbi Joszef Chájim Sonnenfeldnek z. c. v. k. l.

Duschinszky huszti főrabbit, akit tudvalevően a jeruzsálemi magyar-csehszlovák Kólel főrabbiává választott, vasárnap d. u. családja s számos hive kíséretében indult utnak Erec Jiszraélbe, hogy elfoglalja a jeruzsálemi főrabbi-székét. Az állomásokon mindenütt várták zsidók s nagy s lelkes ovációban részesítették. Az ungvári hitközség, Stern Fülöp elnök vezetése alatt nagyobb deputációt küldött Csapra, ahol az

átutazó rabbitól meleg bucsut vettek. Megindító volt, ahogyan számos zsidó papírravetette kívánságát, gondjait, bajait s elküldte Duschinszky főrabbiával, hogy az ősök sirjánál elhelyezze a kvittiket s imádkozzon értük. Az egyik cionista hívének bucsuzásakor Duschinszky főrabbi kijelentette, hogy ha megunja majd a rabbiságot, úgy ő is ekét ragad s szántani, vetni fogja Isten földjét. Jeruzsálemi jelentések szerint Duschinszky főrabbit Jeruzsálembé érkeztek, hivei és tanítványain kívül, a jeruzsálemi zsidóság ezrei nagy ünneplésben részesítették és azok kíséretében vonult be, hogy elfoglalja nagynevű elődjének már két éve üresedésben lévő főrabbi-székét.

Háztartásában csakis a jó minőségű

„ROTHBART” felirású כשר SZAPPANT használja!

Postai szétküldés!

Az oradeai orth. rabbinate felügyelete alatt.

Gyártja: ROTHBART ADOLF EDE & Fia szappangyára, Oradea

RÖVID HIREK

BERLIN. Miniszteri intézkedés szerint szeptember 1-től kezdve teljesen meg kell szüntetni a zsidó orvosok részvételét a beteggyógyító pénztárakban. — Dr Marcuse zsidó ügyvéd öngyilkosságot követett el — Erlangenban a polgármester megtiltotta, hogy a városi fürdőbe zsidók betegyék a lábukat. — Stuttgartban a rendőrség bezárta az „Oko” zsidó cipőüzletet és a tulajdonosát „védőrizetbe” vette. — Noderney fürdőhelyen a szalonban a következő táblát akasztották ki: Egy német nő nem táncol zsidóval. — Nürnbergben szintén nem látogathatják a zsidók a gőzfürdőt. — A német felső Sziléziában lakó zsidók felfolyamodással éltek a hatóságokhoz, hogy engedjék meg számukra a rituális vágást. A lengyel külügyminiszter megígérte Rabbiner Löwin varsói főrabbinak, hogy támogatni fogja a folyamodványt. — A bolíviai német követ a sajtónak adott nyilatkozata során kijelentette, hogy Bolívia kész befogadni a Németországból menekült zsidókat. — Számos Németországban lakó lengyel állampolgárt utasítottak ki az elmúlt napokban, míg egy részüket letartóztatták és internálótáborokba helyezték őket. — Bécsi jelentések szerint az emlékező bécsi bombamerényeket tettese jelenleg a dacheui internálótáborban van foglalkoztatva.

DANZIG. A város nemzetiszocialista tanácsa az új német sterilizációs törvényt Danzigban is be akarja vezetni.

PÁRIS. A közel párisi rabbija dr J. H. Dreyfus 80 éves korában az elmúlt hétfőn meghalt. Rabbi Dsulen Weil a Rue de La Victorie zsinagógájában tartott nagy gyászbeszéd keretében méltatta az elhunyt nagy érdemeit. — Hozzávetőleges számítások szerint eddig 40.000 német zsidó menekült lépett francia területre.

JERUZSÁLEM. Persitz asszony, Hillel Zlapotolski leánya, aki tulajdonosa egy nagy nyomda és kiadóvállalatnak, azt a tervet vetette fel, hogy alapítsanak Palesztinában egy nagy kiadóvállalatot, amelynek az lenne a rendeltetése, hogy az üldözött német zsidó tudósok műveit kiadja.

VARSO. Cartorysk lengyel község az elmúlt héten teljesen leégett. A tűzvész oka ismeretlen. 200 zsidó család maradt a tűzvész következtében teljesen hajléktalanul. — A varsói angol követ megtagadta dr Arlosoroff merényletjének, Abraham Slavsky opjának Palesztinába való beutazási engedélyét, noha érvényes certifikáttal rendelkezett.

LEMBERG. A Moses Katz elleni per kapcsán, aki Grolkowski diák meggyilkolásával volt vádolva és a bíróság 4 évi fegyházra ítélte, Lembergben súlyos antiszemita kilengések voltak. A tüntetések során számos zsidó járókelőt bántalmaztak.

TOKIO. A japán külügyminiszter nyilatkozott a sajtó munkatársainak, amelyben kijelenti, hogy teljesen hazugságok és tendenciózusok azok a hírek, amely szerint Japánban az utóbbi időben antiszemita megnyilvánulások lennének.

MARIENBAD. Duschynski huszti főrabbi marienbadi tartózkodása során beható tanácskozásokat tartott az ottidőzö gerer rabbival, valamint az Aguda és Jisroel executívájának tagjával, J. M. Lewinmel a palesztinai aktuális problémákról.

LONDON. Egy „Fekete Könyv”-et készítenek első beavatott körök, amelyek Hitler Németországának embertelen zsidóüldözéseit ismertetik részletesen.

SZÓFIA. A bulgár közoktatásiügyi minisztérium törvényjavaslatot dolgozott ki, amely szerint az összes kisebbségi iskolák, így a zsidó is, elvesztik autonómiájukat, bár az 8-századot kötelezőségeik továbbra is megmaradnak. A bulgár zsidóság reprezentánsai tiltakoztak ugyan a jogsértő intézkedések ellen, de eredménytelenül.

BÉCS. Az elmúlt héten Bécsben az osztrák néppárti nagy keresztény népgyűlést hívott össze, amelyen az antiszemizmussal szemben tüntettek.

HAAG. A közeli hetekben Haagban egy németnyelvű iskola létesül a zsidó menekült gyermekek számára.

PRÁGA. Jabotinsky Vladimir, a revizionista párt vezére csak azzal a feltétellel kapta meg Csehszlovákiába a beutazási vizumot, hogy a prágai konferencián kívül sehol sem fog beszédet tartani. — A prágai statisztikai hivatal a születések arányairól közzétett kimutatása megjegyzi, hogy a 100 000 lakosnál nagyobb városokban a zsidó születések lefelé menő tendenciát mutatnak. 1932-ben összesen 1622 zsidó születés volt 1198 halálesettel szemben. — A csehszlovákiai iskolákban már a legközelebbi évjáratban bevezetik az ötnapos tanítási heteket. Így a tanulók a vasárnapi szüneten kívül szombatot is szabadok lesznek. Az új iskola-törvény további pedagógiai újítások is követni fogják.

NEWYORK. Az Egyesült Államokban egy újabb nagyarányú Palesztinai Gazdasági Társaság alakult 250 000 font alapítvánnyal, amely tevékenységét főként palesztinai földvásárlásokkal fogja megkezdeni.

Egyesületi hírek

Rabbi Sámuel Welsz Londonból csütörtökön Nagyváradra érkezett és mint a Mizrahi legfelsőbb tanácsának tagja néhány napig fog tartózkodni városunkban, hogy a mizrahi eszméjének érdekében kimélyítő munkálatokat végezzen. Szombaton és vasárnap az iparosok templomában, a Poalé Cedekben és a városházán fog a nemzeti alapon álló vallásos zsidóság fontos problémáiról előadásokat tartani.

Mizrahi élet Szatmáron. A közelmúlt napokban a Poalé Hamizrahi jól sikerült kulturdélután rendezett nagyszámú közönség jelenlétében. Ordentlich Viktor ismerteti a Poalé Mizrahi célkitűzéseit és a Tóra v'Avoda munka nehézségeit. — Utána Reichmann Mordecháj tanár, a P. M. diszelnöke „Önkritika” címmel tartott rendkívül nagyhatású beszédet. — A szatmári Brith Hanoar Hamizrahi saját házának kertjében nagy propaganda műsoros estélyt rendezett táborúttal egybekötve. Mayer Aladár a mizrahi chalucok országépítő munkájáról és törekvéseiről beszélt, majd Palesztinába való elhagyása kapcsán búcsút mond a közönségnek. Klein Joel és Glück József szargon ének-számaikkal arattak tetszést. Ezután a Bné és Poalé műkedvelő gárdája adott elő egy egyfelvonásos szindarabot Israel Albert, a mizrahi ifjuság elnökének beszéde következtét ezután, amelyet lelkes tetszéssel fogadott a közönség. A jól sikerült estélyen a konferenciáé szerepét Katz Áron látta el rendkívüli szellemességgel. O. V.

Az uioarai Ceire Mizrahi az elmúlt héten alakult meg a hilközség tanácsstermében és a következő vezetőséget választotta meg: Elnök: Jankovits Hermann, alelnök Leib Friedmann, titkár Kohn Márton, pénztárnok Salamon Jenő, jegyző Baroch Rudolf. Ez-nkívül egy háromtagú választmányt is választottak. Az ifju szervezet máris tevékeny munkát fejt ki a K. K. L. terén. Levelezési cím: Heinrich Samu Uioara.

Mizrahi chalucatelep Parchovianyban, CSR. Egy felőrányira Secovcétől fekszik a szlovenszko Mizrahi munkájának egyik legszebb eredménye: a parchoviani hachsara, amelyet nemcsak a mizrachisták, de a környék zsidósága is szeretettel vesz körül. Ez-nkívül egy háromtagú választmányt is választottak. Az ifju szervezet máris tevékeny munkát fejt ki a K. K. L. terén. Levelezési cím: Heinrich Samu Uioara.

Mizrahi chalucatelep Parchovianyban, CSR. Egy felőrányira Secovcétől fekszik a szlovenszko Mizrahi munkájának egyik legszebb eredménye: a parchoviani hachsara, amelyet nemcsak a mizrachisták, de a környék zsidósága is szeretettel vesz körül. Ez-nkívül egy háromtagú választmányt is választottak. Az ifju szervezet máris tevékeny munkát fejt ki a K. K. L. terén. Levelezési cím: Heinrich Samu Uioara.

A kosicei Ceire Mizrahi az elmúlt héten tartotta meg az „Ébűjség” revüjének második számát, amelyet Koth Sámuel vezércikke vezetett be. Az előadó a Ceire Mizrahi programját fejtegette és rámutatott azon utakra is, amelyet a C. M. a nagy Mizrachival ellentétben magáénak val. (Az előadást nagy vita fogja követni egy külön este keretében.) Feldmann Sámuel ismertette a krakkói Mizrahi világkonferencia határozatait és a C. M. szerepét és állásfoglalását a konferencián Lieberman Mirjam élelvek tetszés mellett olvasta fel a Weinfeld Ábrahám a zsidó sajtó fejlődését ismertette napjainkig és rámutatott a jelenlegi konkrét feladatokra, amelyet a zsidó sajtónak be kell töltenie. A tízperc szűnő alatt Rosenblüth és Grünfeld vezetésével az énekkar héber dalokat adott elő. Feldmann Jecheskiel héberül beszélt és méltatta a héber nyelv fontosságát. Weinberger József rendkívül érdekes előadást tartott a régi zsidó szíreim történetéről, melyet az énekek éneke alapján elemzett. Landesmann Elieser igen érdekes rimes játékot adott elő, élénk tetszés mellett. A rendkívül jól sikerült „Ébűjség” műsorát vita fogja követni, amelyen tisztázni fogják a C. M. és a Mizrahi egymásközötti viszonyát és ideológiai egy éjét. K. S.

A hategi orth. izr hitközség dr. Deák Lajos elnöklété alatt augusztus 13-án avatta Tauber Izrael rabbit megválasztott főrabbijává. A nagy ünnepek között megtartott instalálás során a zsidó ifjuság részéről Kasztner Rezső lelkes szavakkal üdvözölte a főrabbit, aki eddigi munkássága során is számtalanszor adta tanujelét cion-szeretetének és nagy érdemeket szerzett a hategi ifjuságnak a héber nyelvre való oktatása terén. Tauber Izrael főrabbi meghatott szavakkal köszönte meg hitközsége ünneplését. (M. I.)

Targumuresen az elmúlt héten alakult meg a Revizionista-párt helyi csoportja. A megalakuló gyűlést Izsák Sándor beszéde vezette be, aki kifejtette, hogy a baloldali pártok előretörése készíti a jelenlevőket a revizionista csoport megalakítására. Utána dr. Citrom Lázár tartott hatásos beszédet, majd Tihanyi Dezső emelkedett szólásra, ki a revizionizmus feladatait vázolja. A közgyűlés a következő vezetőséget választotta: Elnök Izsák Sándor, titkár Hartstein Jenő, pénztárnok Albert Lenke. Egy Trumpeldor megszervezésére Hirschorn Tibor kapott megbízást. A tgmuresi megalakulással egyidejűleg, több erdélyi városban is alakul-ban vannak revizionista egyesületek. (H. J.)

Mizrahi világkonferencia Krakóban

KRAKÓ. — A nemzeti alapon álló vallásos zsidóság világkonferenciája augusztus 14-én a hajnali órákban ért véget, miután elhangzottak a Mizrahi világszervezet vezéreinek referátumai és megállapították azokat az irányelveket, amelyeket a Mizrahi az elkövetkező esztendőben követni fog. — Különös szenzáció erejével halott H. Farbstein-nak a Jewish Agency executive tagjának politikai referátuma, Amiel antwerpeni főrabbi rendkívül fontos javaslatot tett az orthodox zsidóság egyesítségfrontjának megteremtésére vonatkozólag. — Rav Meir Berlin, a Jewish Agency reorganizációjáról beszélt. Hangsúlyozta, hogy az új cionista executívában minden csoportnak föltétlenül képviselést kell kapnia. — A konferencia elhatározta, hogy 1935-ig összehívja illetve megszervezi a „Vallásos Tórahü zsidóság világkonferenciáját” — Erec Jisroelban. A határozat értelmében máris tárgyalások indultak az „Aguda” szervezettel, hogy Erec Jisroelban a vallásos élet megvédésére és kimélyítésére közös platformot alkossanak. Határozat lett hozva arra vonatkozólag is, hogy a Mizrahi újra vissza kell szerezze az Emigrációs Departement vezetését, melyet annak idején a mizrachista Pick berlini professzor vezetett.

A konferencia még a következő határozatokat hozta: Minden olyan cionista hivatalban, ahol nincsennek mizrachisták követelni kell a párt erőviszonyaihoz mérten a mizrachista alkalmazásokat is. — H. Farbsteint a Jewish Agency executive tagjának jelöli továbbra is a konferencia a Mizrahi képviselőjének a J. A. ben. — Minthogy a Jewish Agency nemcionista tagjai a hozzájuk fűzött vádakozásoknak egyáltalán nem feleltek meg, követeli a világkonferencia cionista-mizrachista alapon való reorganizációt. — A konferencia a legélesebben tiltakozik a német antiszemizmussal szemben és a világ lelküismeretéhez kiált a 600.000 német zsidóság megmentése érdekében.

A konferencia végül a következő vezetőséget választotta: — Rav Berlin, Rav Fischmann, Rav Gold, H. Farbstein, Sirkis, Schächtermann és Ganachowsky. Az Uj Waad Haraschin-k 71 tagja van, amelyből 46 mizrahi tag, míg 25 a Tóra Waadwah szervezet képviselője. — Ceire Mizrahi eddigi képviselői nem tagjai az új Merkas-nak.

ZSIDÓ HUMOR ÉS TÖRTÉNETEK NAGYJAINKRÓL

A régi kultúra

Egy bécsi szállodában egy athéni görög és egy jeruzsálemi zsidó találkozik össze és gyakran elbeszélgetnek egymással a történelem régi emlékeiről. Egy izben kultur-történelemről vitáznak, majd a görög a következőket meséli el; — „Népünk ősi kultúrája mellett mi sem nagyobb bizonyíték, minthogy a közelmúltban Athén közelében ásatások folytak és a föld alatt egy teljes dróthuzalt találtak, amelyből világosan megállapították, hogy a görögök már évezredekkel ezelőtt is ismerték a telefont és igen elterjedt volt náluk mindenütt.”

— „Oh nálunk Jeruzsálemben” — válaszolja erre a zsidó utas — „ennél sokkal érdekesebb dolog történt. Jeruzsálem közelében ásatások folytak, egy egész városnegyedet hoztak a napvilágra, de még csak nyomát sem találtak semmiféle drótnak. Ebből világosan megállapították, hogy a zsidók már évezredekkel ezelőtt ismerték a drótnélküli távirót.”

Az oknélküli izgalom

Vö: Egy vallomással tartozom arról, hogy ok nélkül sohasem izgatok fel magam.

Anyós: Ne félj fiam, amíg én a háznál vagyok, sosem izgatod fel magad ok nélkül.

Sok ilyen napot

Lakodalom történt. A chipi után egy mindenáron beszélni akaró rokon félrevonulva tanulja be a szónoklatot. Olyan fajta, aki ki akarja vágni a rezel. Nagy lendülettel kezd a toasziba, de a közepe táján a lámpaláz következtében belesül. Hirtelen beakarja fejezni a mondókáját s az izgalom hevében így végzi a szónoklatát: „Üritem poharam a menyasszony boldogságára, bár sok ilyen napot élne meg, mint a mait! A menyasszony kissé megülkőzve fogadja a különben jó szándékkal elmondott kíván-ságot.”

Vidéki nagyobb községben, saját textilüzlettel rendelkező, jó családból való, vallásos 30 éves nőten ember, keres nélkül egy hozzáillő vallásos és jómódu családból való leányt. Leveleket „Haclacha” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.